

Opiskelijoiden kokemuksia Oulun ammattikorkeakoulun master-tutkinnon monialaisista yhteisistä opinnoista

[Koivisto Kaisa](#), [Henner Anja](#)

11.12.2015 ::

Metatiedot

Nimeke: Opiskelijoiden kokemuksia Oulun ammattikorkeakoulun master-tutkinnon monialaisista yhteisistä opinnoista. Teoksessa L. Kiviniemi, K. Koivisto & K. Koivunen (toim.) Yhteistyössä koulutusta, työelämää ja aluetta kehittämässä

Tekijä: Koivisto Kaisa; Henner Anja

Aihe, asiasanat: korkeakouluopetus, monialaisuus, ryhmätyö, ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot, Oulun ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä: Monialaisuudella (multifield) tarkoitetaan koulutusalojen ylittämistä ja erilaisten osaamisten yhdeksi kokonaisuudeksi nivouttamista yhteisen päämäärän saavuttamiseksi verkostoitumisen ja yhteisen tiedon tuottamisen kautta. Oulun ammattikorkeakoulussa (Oamk) master-opinnoissa monialaisuudella tavoitellaan eri tutkinnon suorittaneiden ja erilaisista työyhteisöistä tulevien opiskelijoiden, mutta myös taustaltaan erilaisten opettajien, osaamisen yhteen nivouttamista ja sitä kautta synergiaetua kaikkien osaamisen hyödyntämisessä ja syventämisessä.

Vuoden 2014 syksyllä Oamkissa aloitti master-tutkinnon 128 opiskelijaa sosiaali- ja terveystieteiden, liiketalouden ja tekniikan yamk-koulutusohjelmissa. Monialaisia yhteisiä opintojaksoja olivat Projektin johtaminen 3 op, Tutkimus- ja kehittämismenetelmät 3 op ja Strateginen henkilöstöjohtaminen 3 op. Opintoja suoritettiin pääasiassa verkko-opintoina ja AC-ohjauksen välityksellä sekä muutamassa lähiopetustilanteessa. Monialaisiin opintojaksoihin osallistuivat eri alojen opettajat tiiminä.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata opiskelijoiden palautteita monialaisista yhteisistä master-tutkinnon opintojaksoista. Tavoitteena on tehdä näkyväksi opiskelijoiden koulutuksesta antamaa arviointia ja kehittää monialaisia opintoja palautteiden ja niistä tehtyjen johtopäätösten perusteella.

Tutkimusaineisto koottiin kyselylomakkeella Tutkimus- ja kehittämismenetelmät (T&K) ja Strateginen henkilöstöjohtaminen opintojaksoista ja opintojakson tehtävään integroidulla palautekyselyllä.

Tutkimustulokset osoittavat opiskelijoiden palautteiden perusteella, että monialaisia opintoja kannattaa järjestää. Kuitenkin monialaisia opintoja suunniteltaessa on hyvä käydä perusteellista keskustelua siitä, mikä on monialaisten opintojen yhteinen oppimisen kohde ja mitä eri alojen asiantuntijaopiskelijat jakavat yhteiseen kohteeseen uuden tiedon ja ymmärryksen muodostumiseksi. Ajasta ja paikasta riippumaton e-oppiminen koettiin hyvänä ja mielenkiintoisena tapana suorittaa opintoja.

Monialaisten opintojaksojen kehittämishaasteet kohdentuivat monialaisuuteen, opintojen ja työelämän sekä opinnäytetyön yhteyksien lisäämiseen.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2015-12-11

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2015102815136>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaat tähän julkaisuun

Koivisto, K. & Henner, A. 2015. Opiskelijoiden kokemuksia Oulun ammattikorkeakoulun master-tutkinnon monialaisista yhteisistä opinnoista. Teoksessa L. Kiviniemi, K. Koivisto & K. Koivunen (toim.) Yhteistyössä koulutusta, työelämää ja aluetta kehittämässä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 29. Hakupäivä 10.12.2015. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2015102815136> (<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2015102815136>).

Opiskelijoiden kuvaukset monialaisista opintojaksoista olivat positiiviset, koska he kuuluivat muiden alojen näkökulmia. Kuitenkin monialaisuus ja monialaisuuden hyödyntäminen jäivät pinnallisesti käsitellyiksi. Monialaisuutta tulisi kehittää laajempaan kokonaisuutena kuin yksittäisinä suppeina opintojaksoina. Opintojen, työelämän ja opinnäytetyön yhteyksiä tulee pohtia monialaisuutta kehitettäessä.

Yhdessä tekemisen osaaminen tarkoittaa yhteisen kohteen määrittelyä ja sen kanssa työskentelyä, ”yhteen hiileen puhaltamista”, luottamusta ja muiden sparrausta.

Tiivistelmä

Taustaa: Monialaisuudella (multifield) tarkoitetaan koulutusalojen ylittämistä ja erilaisten osaamisten yhdeksi kokonaisuudeksi nivouttamista yhteisen päämäärän saavuttamiseksi verkostoitumisen ja yhteisen tiedon tuottamisen kautta. Oulun ammattikorkeakoulussa (Oamk) master-opinnoissa monialaisuudella tavoitellaan eri tutkinnon suorittaneiden ja erilaisista työyhteisöistä tulevien opiskelijoiden, mutta myös taustaltaan erilaisten opettajien, osaamisen yhteen nivouttamista ja sitä kautta synergiaetua kaikkien osaamisen hyödyntämisessä ja syventämisessä.

Vuoden 2014 syksyllä Oamkissa aloitti master-tutkintoa 128 opiskelijaa sosiaali- ja terveystieteiden, liiketalouden ja tekniikan yamk-koulutusohjelmissa. Monialaisia yhteisiä opintojaksoja olivat Projektin johtaminen 3 op, Tutkimus- ja kehittämismenetelmät 3 op ja Strateginen henkilöstöjohtaminen 3 op. Opintoja suoritettiin pääasiassa verkko-opintoina ja AC-ohjauksen välityksellä sekä muutamassa lähiopetustilanteessa. Monialaisiin opintojaksoihin osallistuivat eri alojen opettajat tiiminä.

Tarkoitus: Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata opiskelijoiden palautteita monialaisista yhteisistä master-tutkinnon opintojaksoista. Tavoitteena on tehdä näkyväksi opiskelijoiden koulutuksesta antamaa arviointia ja kehittää monialaisia opintoja palautteiden ja niistä tehtyjen johtopäätösten perusteella.

Menetelmä: Tutkimusaineisto koottiin kyselylomakkeella Tutkimus- ja kehittämismenetelmät (T&K) ja Strateginen henkilöstöjohtaminen opintojaksoista ja opintojakson tehtävään integroidulla palautekyselyllä. Projektin johtamisen opintojaksolta. Opiskelijat vastasivat seuraavasti: Tutkimus- ja kehittämismenetelmät 30/128 opiskelijaa, Strateginen henkilöstöjohtaminen 14/128 opiskelijaa ja Projektin johtaminen 24 ryhmää (oletettavasti kaikki kyseiselle opintojaksolle osallistuvat opiskelijat antoivat palautetta).

Aineiston analysointi: Aineisto analysoitiin sisällön analyysimenetelmällä pelkistämällä aineistoa tiivistetympään muotoon. T&K ja Strateginen henkilöstöjohtaminen opintojaksoihin liittyvät opiskelijoiden yksilövastaukset on analysoitu siten, että ensin koottiin kaikkien opiskelijoiden vastaukset kysymyksittäin ja sitten yhdistettiin vastausten sisällöllisten ominaisuuksien perusteella samaa tarkoittavat aiheet tai teemat yhteen. Projektin johtaminen opintojaksoon liittyvät opiskelijoiden ryhmävastaukset analysoitiin kokoamalla ensin kaikkien ryhmien vastaukset yhteen, jonka jälkeen vastaukset jaettiin kysymyksittäin saman teeman tai aiheen yhteyteen. Tämän jälkeen etsittiin vielä sisällön analyysimenetelmällä yhteisiä ominaisuuksia muodostaen aineistosta nousevia teemoja.

Tutkimustulokset: Tutkimustuloksiksi muodostuivat seuraavat neljä pääluokkaa: monialaisissa yhteisissä opinnoissa opitut asiat, opetusjärjestelyt ja e-oppiminen, ryhmä ja monialaisuus oppimisessa sekä kehittämiskohteet. Tutkimustulokset osoittavat opiskelijoiden palautteiden perusteella, että monialaisia opintoja kannattaa järjestää. Kuitenkin monialaisia opintoja suunniteltaessa on hyvä käydä perusteellista keskustelua siitä, mikä on monialaisten opintojen yhteinen oppimisen kohde ja mitä eri alojen asiantuntijaopiskelijat jakavat yhteiseen kohteeseen uuden tiedon ja ymmärryksen muodostumiseksi. Ajasta ja paikasta riippumaton e-oppiminen koettiin hyvänä ja mielenkiintoisena tapana suorittaa opintoja.

Johtopäätökset: Monialaisten opintojaksojen kehittämishaasteet kohdentuivat monialaisuuteen, opintojen ja työelämän sekä opinnäytetyön yhteyksien lisäämiseen.

Monialaisuus oppimisen edistäjänä master-tutkinnoissa

Käsitteitä moniammatillisuus ja monialaisuus käytetään arkikielessä toistensa synonyymeina ja niiden eroa on suomenkielessä vaikea määrittellä. Englanninkielisissä teksteissä multifield tarkoittaa monialaisuutta ja multidisciplinary ja interdisciplinary monitieteisyyttä tai moniammatillisuutta ja niissä painottuvat ammatillinen asiantuntijuus. Monialaisuus ymmärretään koulutusalojen ylittämisenä ja erilaisten osaamisten yhdistämisenä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi ja samalla yksilön taitavuuteen tai pätevyyteen. [\[1\] \(#cite-text-0-0\)](#) [\[2\] \(#cite-text-0-1\)](#) [\[3\] \(#cite-text-0-2\)](#) Monialainen yhteistyö mielletään hallinnon- ja tieteenalat yhdistäväksi toiminnaksi [\[4\] \(#cite-text-0-3\)](#) [\[5\] \(#cite-text-0-4\)](#).

Käsite interprofessional sisältää ajatuksen siitä, että jotakin asiaa tarkastellaan sekä oman että toisen ammatin lähtökohdista, jolloin opitaan yhdessä toisen alan ammattilaisen kanssa ja opitaan myös toisilta ryhmän jäseniltä. Transprofessional viittaa todellisen elämän kokemuksiin perustuvaan moniammatilliseen oppimiseen ja työskentelyyn, jolloin asiantuntijat voivat rikkoa asiakaslähtöisesti rooli- ja toimintarajojaan. [\[6\] \(#cite-text-0-5\)](#) Moniammatillinen työ (multidisciplinary) on myös rinnakkain työskentelyä, jolloin työn koordinointi ja informaation jakaminen korostuvat ja siinä kukin opiskelija lähestyy teemaa oman ammattinsa näkökulmasta [\[7\] \(#cite-text-0-6\)](#).

Katiskon, Kolkkan ja Vuokila-Oikkosen [\[8\] \(#cite-text-0-7\)](#) mukaan monialaisen ja moniammatillisen osaamisen syntyminen vaatii tasa-arvoista ja keskinäiseen kunnioitukseen perustuvaa vuorovaikutusta yhteistoimintaverkostoissa. Oppimisprosessin aikana tulee harjoitella moniammatillisen ja monialaisen työn osaamista harjoittelussa, työssäoppimisessa, erilaisissa yhteistyöprojekteissa ja hankkeissa. Moniammatillinen ja -alainen yhteistyö edellyttää oman substanssin osaamista, koordinoitua, vuorovaikutustaitoja, sitoutumista, joustavuutta ja johtajuutta. Yhteistyön toteutuminen edellyttää myös resurssien ja vastuun jakamista. Yhdessä tekemisen osaaminen tarkoittaa yhteisen kohteen määrittelyä ja sen kanssa työskentelyä, ”yhteen hiileen puhaltamista”, luottamusta ja muiden sparrausta.

Yhteistyön ja samalla moniammatillisuuden käsitteiden haltuunottoa haittaa niiden käyttäminen sekä yksilöllisenä että yhteisöllisinä käsitteinä. Yhä enemmän puhutaan verkostoitumisesta, tiedontuottamis-yhteistyöstä, moniammatillisesta yhteistyöstä ja synergiasta, jolla tarkoitetaan sekä kollektiivisia toimijoita että yksittäisiä työntekijöitä. [\[9\] \(#cite-text-0-8\)](#) Moniammatillisuuden lähikäsite on myös verkosto-osaaminen, jolloin korostetaan verkostossa toimimista ja vuorovaikutusta. Katisko, Kolkka ja Vuokila-Oikkonen [\[8\] \(#cite-text-0-7\)](#) toteavat, että verkosto-osaaminen ilmenee tiedon liikkumisena ja dialektinen kehittyminen on keskeinen tekijä muuttuvissa palvelurakenteissa ja asiakaslähtöisyyden toteutumisessa.

Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) master-koulutuksessa tiimiopettajuus ja monialainen oppiminen on asetettu yhdeksi toiminnan kehittämisen kohteeksi [\[10\] \(#cite-text-0-10\)](#) [\[11\] \(#cite-text-0-11\)](#). Monialaisuudella tässä tapauksessa ymmärretään nimenomaan koulutusalojen ylittämistä ja erilaisten osaamisten yhdistämistä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi ja opiskelijan taitavuuden tai pätevyyden lisäämistä. Monialaisissa opinnoissa myös perinteiset hallinnolliset, yksiköiden väliset rajat ylittyvät.

Opiskelijoiden kokemuksia master-koulutuksen monialaisten yhteisten opintojen toteutuksesta ja niissä

oppimisesta – tutkimustuloksia

Aineiston analyysin perusteella opiskelijoiden palautteista monialaisten opintojaksojen toteutuksesta ja niissä oppimisesta muodostui neljä pääluokkaa: monialaisissa yhteisissä opinnoissa opitut asiat, opetusjärjestelyt ja e-oppiminen, ryhmä ja monialaisuus oppimisessa ja kehittämiskohteet.

Monialaisissa yhteisissä opinnoissa opitut sisällölliset asiat

Opiskelijat kuvasivat monialaisissa yhteisissä opinnoissa oppimiaan asioita vaihtelevasti konkreettisista esimerkeistä yleisiin käsitteisiin. Yhdessä opintojaksossa oppimisen palautekysely oli integroitu tehtävään, jolloin opiskelijat antoivat sisällöllisesti rikkaampia ja esimerkinomaisia vastauksia oppimistaan asioista. He myös argumentoivat oppimiaan asioita tarkemmin. Osa yhteisten opintojaksojen palautteista kerättiin ryhmävastauksina ja osa yksilövastauksina. Perinteiseen kyselyyn siitä, mitä opiskelijat olivat oppineet, opiskelijat vastasivat pääsääntöisesti käsitteitä nimeämällä ja oppimisen argumentointi jäi vähäiseksi. Kuvaamme seuraavaksi opiskelijoiden vastausten perusteella analysoituja tuloksia yhteisten monialaisten opintojaksojen palautteista erikseen.

Projektin johtamisen opintojaksolla opitut sisällölliset asiat

Opiskelijat kuvasivat oppineensa ryhmätehtävän tekemisestä, koska heidän tuli ryhmänä laatia pohdiskeleva tutkielma projektinjohtamisesta. Opiskelijat arvioivat, että opintojakson aiheet avautuivat paremmin tehtävää tehdessä. Opiskelijat kuvasivat oppineensa projektin johtamisen sisällöistä projektin johtamisen kokonaiskuvan ja peruskäsitteet, projektin johtamisen spesifit käsitteet ja projektin johtajan roolia ja projektin prosessimaisuutta.

Projektin johtamisen kokonaiskuva ja peruskäsitteet

Opiskelijat olivat saaneet opintojaksolla hyvän käsityksen projektityöskentelystä ja projektin johtamisesta kokonaisuutena. He olivat oppineet peruskäsitteitä projektiorganisaatiosta, projektisuunnitelman tekemisestä ja projektimenetelmistä.

”Kurssi antoi kyllä hyvän käsityksen projektityöskentelystä ja projektinjohtamisesta kokonaisuutena: projektijohtamisen perusteet ja peruskäsitteet, projektisuunnitelman tekeminen, projektin organisaatio, projektijohtamisen yleisistä käsitteistä tarkempiin projektijohtamisen menetelmiin, hyvä johtaminen, tarkka seuranta ja hyvä

ikointi

Opiskelijat kuvasivat oppineensa projektityön teoriaa ja saaneensa uutta ja syvällisempää tietoa projektin johtamisesta. He olivat käyttäneet aikaa aiheeseen liittyvään tiedonhakuun. Opiskelijat olivat myös saaneet lisää kirjoittamisen taitoa tehtäviä tehdessään. Opiskelijoiden projektin johtamiseen liittyvä kirjallisuus oli ollut pääasiassa englanninkielisistä. Luentoja kuvattiin hyviksi, mielenkiintoisiksi, osallistaviksi ja antoisiksi. Opintojakso oli edennyt loogisesti ja projektin johtamiseen liittyvät esimerkit olivat olleet konkreettisia, selkeitä, käytännön läheisiä ja ne olivat jääneet mieleen. Esimerkit olivat useimmin liittyneet tekniikan alaan, mitä jonkin verran kritisoitiin muiden alojen opiskelijoiden näkökulmasta. Konkreettiset esimerkit projekteista auttoivat paremmin hahmottamaan aihetta.

Projektin johtamisen spesifit käsitteet

Opiskelijat kuvasivat oppineensa projektin johtamisen spesifejä käsitteitä, joita olivat IPMA:n projektinhallinnan malli, ansaitun arvon menetelmä, riskien hallinta ja tunnistettu riski, suorituskykyseurantalaskelma, reklamaatiot, projektipuskuri ja SCRUM-menetelmä. Opiskelijat kuvasivat, että projektissa on tärkeää olla mukana projektiohjelmien käytön osaavia henkilöitä, joiden avulla erilaiset poikkeamat ja kriittiset suhteet saadaan näkyviin projektin alusta alkaen. Opiskelijat olivat oppineet myös, että konkreettiset ja mitattavat tavoitteet helpottavat projektin seuranta ja arviointia.

"IPMAa mukaileva projektinhallinnan malli näytti miten laajasta kokonaisuudesta projekteissa on kyse. Riskien hallinta ja laadun hallinta, tunnistettu riski voidaan välttää, siirtää, pienentää, osittaa tai jopa kestää. Suorituskykyseuranta laskelma osoittaa, onnistuuko projekti jo siinä vaiheessa kun kolmannes projektista on kulunut. Reklamaatiot ja kustannusvaikutus. Budjetti on helpompi määritellä, kun perustana on enemmän faktaa kuin kuviteltua työmäärää. Projektipuskuria...

SCRUM

Projektin johtajan rooli ja projektin prosessimaisuus

Opiskelijat kuvasivat oppineensa projektin johtamisesta muun muassa johtajan roolin merkityksen, johtajan tehtäviä ja viestintää. Opiskelijat kuvasivat projektin johtajan toiminnan keskeisiä ominaisuuksia seuraavasti:

1. *"Projektin johtaja osaa johtamisen perusasiat ja osaaminen on monipuolista.*
2. *Projektin johtaminen on itsensä, toisten ihmisten ja asioiden johtamista. Se on aktiivista toimintaa ja vaatii päätöksenteko rohkeutta. Johtaminen on muutosjohtamista. Projektijohtajalta vaaditaan samoja ominaisuuksia kuin hyvältä johtajalta tai esimieheltä."*
3. *Projekti onnistuu hyvän johtajuuden avulla.*
4. *Projektin johtamisessa korostuu oppimisen, viestinnän ja tiimityöskentelyn monet puolet.*
5. *Projektin johtaminen innostaa tutkimaan aihetta lisää.*

6. Projektinjohtajan viestintä on tärkeää.

Johtaminen on viestintää, joten sen suunnitteluun heti projektin suunnitteluvaiheessa kannattaa panostaa erityisen paljon. Hyvällä kommunikoinnilla ja huolellisella suunnittelulla pääsee projektin johtamisessa jo pitkälle. Kommunikointi projektissa, myös kokemusten kautta yleinen avoimuus ja kommunikointi auttavat projektityötä ja sitouttaa osaltaan projektin jäseniä puhaltamaan yhteen hiileen ja saavuttamaan tavoitteet yhdessä. Projektin sidosryhmien hallinta.”

Opiskelijat olivat oppineet, että projekti ja sen johtaminen etenee prosessinomaisesti vaiheittain. Projektissa on useita osa-alueita, joilla on keskinäistä riippuvuutta.

”Projektin on kokonaisvaltainen prosessi. Projektin johtaminen ja työskentely etenee prosessimaisesti vaihe vaiheelta, joilla on moninaisia riippuvuuksia ja vaikutussuhteita toisiinsa nähden. Arviointia suoritetaan kaikissa vaiheissa. Hyvin jaksotettu ja antaa selkeän kuvan projektin etenemisestä, on kuvattu selkeästi ja tiivistetysti jokaisen osa-alueen tarkoitus ja tehtävät.”

Tutkimus- ja kehittämismenetelmät opintojaksolla opitut sisällölliset asiat

Opiskelijat kuvasivat oppineensa peruskäsitteitä ja termistöä, uusia tutkimusmenetelmiä, tutkimukseen liittyviä lähestymistapoja, tiedonkeruumenetelmiä, tutkimuskysymysten tekoa ja tutkimusmenetelmien soveltamista. Lisäksi opiskelijat olivat oppineet tutkimukseen liittyvän tiedon hakua ja kriittisyyttä. Muutama opiskelija oli liittännyt tutkimus- ja kehittämismenetelmät opintojakson sisältöä omaan opinnäytetyöhönsä tai työhönsä.

”Olen oppinut tutkimusmenetelmistä, tutkimuksen lähestymistavoista. Olen oppinut tutkimusten hakua, kriittisyyttä. Olen saanut omaan opinnäytetyöhön menetelmäosaamista.”

”Oma oppiminen sai vauhtia kun viimein pääsi käsiksi omaan opinnäytetyöhön ja havaitsi sen olevan suoraan tämän opintojakson materiaalia.”

Opiskelijat esittivät kehittämissuhteita opintojakson toteutukseen. Opiskelijoiden mukaan opintojaksolla olisi voinut alussa olla enemmän teoriaa ja kertausta tutkimusmenetelmistä. Teorian ja tiedon saaminen olisivat auttaneet aloittamaan tutkimus- ja kehittämistyön paremmin. Osa opiskelijoista kuvasi opintojakson kokonaisuuden jääneen jonkin verran sekavaksi. Tieteen filosofiset käsitteet olivat tuntuneet vaikeilta. Opintojakson tehtäväksi antoon toivottiin selkeyttä siten, että niissä kuvattaisiin tehtävässä vaadittavien ja käytettävien tutkimusten taso. Opiskelijat kuvasivat myös, kuinka oma oppinnyt työ tai kehittämistehtävä olisi valittu ennen yhteisen monialaisen opintojakson tehtävien tekemistä. Tätä perusteltiin siten, että silloin opiskelijat saisivat tehtävien tekemisestä maksimaalisen hyödyn tulevaan tutkimus- ja kehittämistyöhön.

”Ei ole saanut riittävästi tietoa oman kehittämishankkeen aloittamiseen, koska ko. kurssilla ei ollut paljon teoria- ja luentoja vaan omaehtoista opiskelua. Alan kirjain lukemisesta olisi ollut enemmän hyötyä. Kokonaisuus ja osa asioista jäivät edelleen epäselviksi, kuten tieteen filosofia. Oli liian paljon hienoja sanoja ja lauseita. Kehittäisin keltaisilleni ”sivistyssana-
merke-

Strateginen henkilöstöjohtaminen opintojaksolla opitut sisällölliset asiat

Opiskelijat kuvasivat oppineensa strategian perusasioita ja strategisen ja henkilöstöjohtamisen monista ulottuvuuksista. Opiskelijat olivat oppineet hakemaan tietoa sekä yksilön että organisaation oppimisen lainalaisuuksista. Henkilöstöjohtamisen laaja-alaisuus oli selkiytynyt henkilökunnan hyvinvoinnin huolehtimisesta kustannusten hallintaan. Opiskelijat olivat alkaneet ymmärtää ja hyödyntää tietoa eri tavalla kuin aiemmin. Opiskelijat pitivät ryhmätöiden aiheita ja seminaareja mielenkiintoisina ja onnistuneina. Monialaista ryhmätöitä pidettiin opettavaisena ja ennakkoluuloja karsivana.

”Ryhmätöiden virtuaalisedinaarit olivat hyviä. Osallistuin kaikkiin kuuntelemini seminaareihin reaaliajassa ja toteutus oli kaikissa onnistunut.”

”Perehdyin omasta mielestäni todella hyvin tähän kurssikokonaisuuteen ja kaiken tämän opetetun ja oppimani jälkeen asioita katsoo ja hyödyntää ihan eri tavalla kuin aiemmin.”

”Henkilöstöjohtaminen on hyvin monialainen ”laji”. Kyse ei ole pelkästään rahan pyörittämisestä tai henkilökunnan hyvinvoinnista, jaksamisesta ym. huolehtimisesta, vaan se on molempia. Suurin johtaja, joka vastaa molemmista puolista, on taatusti suurten ristiriitojen ja ... Etenkin näin

”Roolien moninaisuus ja eritoten se roolitestä oli omaakin työpaikkaa ajatellen tosi hyvä ja hyödyllinen. Monialainen ryhmätyö oli opettavaista ja karsi

Kaikki

Opiskelijat antoivat Strateginen henkilöstöjohtaminen opintojaksoon liittyvää kritiikkiä aiheen laajuudesta ja haasteellisuudesta oppia vaikeita ja tärkeitä asioita. Myös tehtävien pirstaleisuutta ja nopeaa tehtävien palautusaikataulua kritisoitiin, koska opiskelijoille ei jäänyt riittävästi aikaa reflektointiin.

”Tehtävä oli todella laaja ollakseen kolmen pisteen arvoinen. Useita palautuksia nopealla tempolla, monta uutta asiaa yhtä aikaa. Uusi oppimisalusta, opiskelu yleensä, monialainen tehtävä, AC:n käyttö, kirjan saatavuus. Minulle jäi päälimmäiseksi tunne suorittamisesta, oppiminen toisarvoista. Uskon, että palaan aiheeseen omalla ja paremmalla ajalla.”

Opetusjärjestelyt ja e-oppiminen

Kaikkiin monialaisiin opintojaksoihin osallistuneet opiskelijat kuvasivat e-oppimismahdollisuuden olleen erinomaista. E-oppiminen mahdollisti luentojen seuraamisen virtuaalisesti ja nauhoitteita saattoi katsoa myös jälkeinpäin. Nauhoitteiden jälkeinpäin katsominen on työssä käyvälle opiskelijalle opintojen suorittamisen edellytys. Yleisesti opintojaksojen verkkototeutusta kuvattiin toimiviksi, hyviksi ja laadukkaiksi.

”Hyvä, että luentoja pystyi seuraamaan virtuaalisesti ja luentonauhoitteita oli mahdollista katsoa jälkikäteen. AC:n käyttö on joustava ja mahtava juttu, kun pystyi osallistumaan luennoille A -osoitteen löydettyä kauempaakin. Nauhoitteet mahdollistivat opiskelun milloin vain ja uskon, että nauhoitteita tulee vielä jossain vaiheessa kuunneltua tämän kurssin jälkeenkin.”

Monelle opiskelijalle Optima oppimisympäristönä oli uusi. Opiskelijat kuvasivat Optiman käytön olleen haastavaa erityisesti alussa. Optiman rakenteeseen toivottiin selkeyttä muun muassa tehtävien löytämiseksi. Osalla opiskelijoista oli ollut vaikeuksia hahmottaa opintojaksoon kuuluvia asioita Optiman kautta. Optiman kautta tapahtuvaa vuorovaikutusta ja viestintää opiskelijoiden ja opettajien välillä kritisoitiin ja siihen toivottiin parannusta. Kritiikkiä kohdennettiin opettajien antamien vastausten hitauteen, kun opiskelija oli esittänyt kysymyksiä Optima alustalla. Tiedon kulkuun yleensä toivottiin parannusta.

Oppimisalustalla ilmoitettujen aikataulujen ja tehtävien kuvauksia toivottiin selkeämmiksi ja tarkemmiksi. Optima ympäristönä oli tukenut opiskelijoiden tehtävien tekemistä silloin, kun tehtävien ohjeet olivat olleet selkeitä ja materiaali oli löytynyt helposti alustalta. Jotkut opiskelijat olivat kokeneet turhauttavana sähköpostiviestien määrän lisääntymisen, koska Optiman sähköpostipaimen ilmoitti kaikista tapahtumista opiskelijoiden sähköposteihin, vaikka kyseinen asia ei koskenutkaan kaikkia opiskelijoita.

”Optima työalustana sekä AC-ajat tukivat tämän tehtävän tekemistä. Tärkeää, että luennoitsijan / opettajan luentomateriaali olivat hyvin saatavilla Optimassa.”

”Ensimmäiseksi isoksi opintokokonaisuudeksi kurssi oli minusta aika haastava. Ryhmytön teko tuntemattomien ihmisten kanssa oli haaste, samoin verkkoympäristön käyttö aluksi.”

”Optiman rakenteeseen toivottiin selkeyttä erityisesti asioiden ja tehtävien löytämiseksi. Yksi kalenteri, jossa aikataulut ovat selkeästi

”Alussa hämäsi, kun kaikkien viestit tulivat s-postiin ja alussa niitä

näkyvillä. Hieman vaikea sisäistää, mitä kurssiin

tu. Ai

kävikin lukemassa, mutta jossain vaiheessa niiden lukeminen hiipui, kun paljon oli viestejä jotka eivät koskettaneet minua.”

Opiskelijoiden tekemät verkko-oppimisympäristön kehittämissuositukset kohdistuivat teknisiin välineisiin ja niiden toimivuuteen, käytännön järjestelyihin ja verkkoympäristön käytön ohjeisiin. Opiskelijat toivoivat, että kaikkien opiskelijoiden tunnukset olisivat heti opintojen alussa käytössä, jotta verkko-oppimisympäristöä pääsee käyttämään. Verkko-oppimisympäristön käyttö (erityisesti AC ja Optima) pitäisi oppia ensimmäisinä lähiopetuspäivinä. AC-yhteyden selkeät ohjeet ja yhteyteen liittyvät tyypillisimmät karikot olisi hyvä käydä läpi. Keskeiset asiat ja ohjeet tulisi löytyä yhdestä paikasta. Opiskelijat esittivät vaihtoehtoisia tapoja suorittaa monialaisia yhteisiä opintojaksoja muun muassa yksilötehtävänä, ryhmätehtävänä tai tenttinä. Opiskelijoiden mielestä opintojen joustavuutta parannettaisiin, kun jokainen voisi suorittaa opintojakson itselle sopivimmalla tavalla. Ryhmätyöskentelyn kannalta keskeisenä pidettiin yhteisen oppimisympäristön toimivuutta.

”Teknisiä ongelmia oli joissakin AC-istunnoissa. Kaikille tekniikka haltuun, etteivät AC-istunnot kuluisi teknisten vikojen selvittelyyn. Kaikkien tunnukset pitää olla heti käytössä ja AC-alustan käyttöä pitää opettaa lähipäivillä. Kaikille pitää korostaa USB-mikrofoni-kuuloke-yhdistelmän käyttöä. Liian suuri osa AC-istunnoista meni sen ihmettelyyn, kuka kuulee ja kuka ei. Optima on liian lonkeroinen ja värikäs

”Käytin

te

”Parantamista on yhteisen ajan löytäminen, että kaikki pääsevät sovitulle AC-ajalle.”

”Kun virtuaaliluentojen tekniset haasteet saatiin ratkaistua, luentoja oli ilo seurata. Nykyiset järjestelmät eivät mahdollista täysin toimivaa ja vuorovaikutteista kommunikointia luentotilan ja verkko-opiskelijoiden välillä.”

”Käytimme koulun sähköpostia ja siihen linkitettyä yhteistä asiakirjapohjaa. Yhteiset, säännölliset AC-istunnot olivat ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä – niissä sai keskustella ja saada

Ryhmä ja monialaisuus oppimisen edistäjänä

Opiskelijat kuvasivat ryhmässä toimista ja ryhmätyön tekemistä oppimisen edistäjänä pääsääntöisesti positiivisena kokemuksena. Ryhmän toimintaan liittyen kuvattiin myös joitakin haasteita ja kehittämissuhteita. Positiivisia asioita ryhmän toimintaan liittyen olivat, että ryhmän jäsenet tunsivat toisensa ja olivat tehneet ryhmätyötä yhdessä aikaisemmin. Aikaisempi tuntemus ja yhdessä työskentely edisti ryhmän toimintaa ja työnjakoa, jolloin ryhmätehtävän tekeminen eteni mutkattomasti ja jokainen teki oman osuutensa. Opiskelijat toivoivat, että ryhmätehtävien käynnistys tapahtuisi kontaktipäivinä, jolloin ryhmän jäsenet olisivat kaikki tavattavissa henkilökohtaisesti ja heidän kanssaan voisi käydä keskustelua tehtävistä. Ryhmän toimivuutta lisäsi tiivis ryhmä ja myönteinen ilmapiiri. Toimivassa ryhmässä jokainen sai toimia yksilönä ja kohdentaa mielenkiintoaan asiaan, josta oli henkilökohtaisesti kiinnostunut. Ryhmän jäsenten erilainen kokemus opittavista kohteista koettiin ryhmän rikkautena.

"Ryhmällemme oli eduksi, että olimme jo toteuttaneet yhden ryhmätyön aiemmin yhdessä ja tunsimme toisemme. Ryhmätyön tekeminen oli tällä kurssilla edellistä yhteistä ryhmätyötä helpompaa, työnjako oli selkeä ja jokainen teki oman osuutensa ryhmän yhdessä sovittuina tavoitteina."

"Oppimistehtävän laatiminen ryhmätyönä helpotti ryhmäläisiä yhteisten oppimistavoitteiden mukaisten tietojen hankinnassa."

"Oppimisen kannalta pidin hyvänä, että ryhmässä oli henkilöitä, joilla oli paljon kokemusta projektin johtamisesta."

Opiskelijat pitivät ryhmätyön vetäjän roolissa toimimista antoisana ja opettavaisena. Ryhmätyön vetäminen oli lisännyt varmuutta tiimityön tekemiseen ja mahdollisen projektin vetämiseen.

”Ryhmätyön vetäjänä olen saanut varmuutta ja kokemusta lisää tiimityöstä, joka on todella iso osa työtäni terveydenhuollon parissa. Ryhmätyön tekeminenkin opetti taitoja, joita tarvitaan oikeassa projektityössä.”

Opiskelijat kuvasivat ryhmässä toimimiseen ja ryhmätyön tekemiseen liittyen haasteita, jotka kohdentuivat ryhmän keskinäiseen jäsenten väliseen vuorovaikutukseen, opittavista kohteista keskusteluun, yhteisten aikojen löytymiseen ja jokaisen ryhmän jäsenen vastuulliseen toimintaan. Ryhmätyön tekeminen oli vaikeaa outojen ihmisten kanssa ja ryhmän jäsenten kokoon saaminen oli ollut joidenkin ryhmien kohdalla vaikeaa. Kun ryhmä oli taustaltaan monialainen, saattoi ryhmässä olevat jäsenet olla kaikki sellaisia opiskelijoita, joilla ei ollut juurikaan kokemusta projektiluontoisesta työskennelystä. Tämä koettiin vaikeana ja tehtävien tekeminen oli myös haastavampaa. Ryhmätyön tekemisen suunnitteluun ja keskusteluun olisi pitänyt käyttää enemmän aikaa, jotta kaikki ryhmään osallistuvat ihmiset olisivat huolehtineet oman osuutensa.

”Ryhmän keskustelu oli ponnetonta, enkä kokenut kertaakaan keskustelevani ryhmän kanssa. Osa ei osallistunut lainkaan ja osa vain kopio tekstiä tehtävästään. Ryhmien kanssa ei myöskään toiminut esityksestä sopiminen. Projektin suunnittelu oli huonoa ja tehtävien jako jäi epäselväksi, joka toi haastetta koko tehtävän teon aikana. Teimme tehtävää jokainen hyvin omatoimisesti ryhmän jäsenten omista aikatauluista johtuen. Ryhmätyössämme

...elämäna oli sit...

”Kaikkein haastavinta oli monialainen ryhmätyö. Kaikilla jäsenillä ei ollut tietoa (halua?) kirjoittaa ohjeen mukaan ja tekstistä jäi puuttumaan viitetietoja useista pyynnöistä ja kehotuksista huolimatta.”

”Ryhmän työskentely sekavaa, virtuaaliseminaarit ja ryhmän keskustelut olivat hankalia, monialaisuus tuonut suuria haasteita. Ryhmän kasaan saaminen oli vaikeaa. Ihmiset eivät vastanneet ”huuteluihin”

...et, et...

Opiskelijat kuvasivat monialaisissa ryhmissä työskentelyä positiivisena, mutta haastavana kokemuksena. Monialaisuuden positiiviset kokemukset kohdentuivat monialaisuuden ominaisuuksiin, muiden alojen ja projektien tuntemukseen ja tietotaidon jakamiseen. Monialaisuutta kuvattiin mielenkiintoiseksi, rikkaaksi ja antoisaksi sekä mielekkääksi tiimissä työskentelyksi. Monialaisuus lisäsi ymmärrystä muista aloista ja erilaiset näkemykset ja toimintamallit avasivat uusia oivalluksia esimerkiksi projektitoimintaan.

”Mielenkiintoista ja muiden alojen tuntemusta ja ymmärrystä lisäävää oli kuulla myös eri alojen projektien erilaisuuksista.”

”Oli mukavaa huomata työn ja kurssin edetessä, miten pystyimme tukemaan toinen toisiamme ja täydentämään toistemme tietotaitoa.”

”Tiimityöskentely moniammatillisissa ryhmissä on antoisaa, mielekästä ja avartavaa – tämä on rikkaus oppimisen kannalta. Monialaisuus sekä erilaiset projektiosaamisen lähtökohdat toivat suoritukseen varsin erilaisia näkökulmia. Tekniikassa ja liiketaloudessa painottuu

”Monialainen osaaminen, näkemys, kokemus ja erilaiset toimintamallit toivat tähän ryhmätyöhön opin.”

Opiskelijat kuvasivat monialaisuuteen liittyviä haasteita kohdentuen itse monialaisuuteen, monialaisen ryhmän työskentelyyn, yhteisten aikojen sopimiseen ja aiheeseen liittyvien esimerkkien löytymiseen kaikille aloille.

”Yhteisen ajan löytäminen oli mahdotonta, joten päädyimme työskentelemään itsenäisesti

”Haasteena oli ryhmän monialaisuus ja yhteisen kielen löytäminen.”

ja kommentoimaan
toistemme työstämiä
projektin osia;
Kurssisuunnitelman voisi
saada aikaisemmin, jotta

”Esimerkit olivat tekniikan
alaan painottuvia. Luennot
olivat mielenkiintoisia,
mutta esimerkit aika
kaukana työstäni
sairaanhoidajana.
Terveystieteiden
ammattilaisena jäin
kainalokseen enemmän
”

Kehittämiskohteet

Monialaisten opintojaksojen olisi hyvä liittyä konkreettiseen työelämään ja tulevaan opinnäytetyöhön. Työelämään tai opinnäytetyöhön liittyminen lisäsivät mielenkiintoa ja antoivat varmuutta lähteä mukaan kokeilemaan uusia työtehtäviä. Uudet työtehtävät liittyivät uuden tiedon hyödyntämiseen ja opiskelijan mahdolliseen urakehitykseen, kuten esimiehenä, johtajana ja yrittäjänä toimimiseen. Esimiehenä, johtajana ja yrittäjänä toimimiseen liittyvät teoriat ja toimintamallit koettiin merkityksellisinä työelämän toiminnan kehittämisen ja muuttamisen näkökulmasta.

Opintojaksojen liittymistä opinnäytetyöhön pidettiin tärkeänä. Opiskeluun tuli lisää motivaatiota, kun työn tekemiseen sai materiaalia, jota tarvitsi.

”Toimintatapoja osaamisen
jakamiseen työyhteisössä ja
toimintatapojen yhtenäistämiseen. YT-
tietämystä voi hyödyntää työelämässä.
Tulevaisuudessa ko. opintojakso
mahdollisesti hyödyllinen, jos pääsee
esimiestyöhön, uuteen työhön tai
yrittäjyyteen. Ajateltavaa johtamisesta
ja työpaikan strategiasta ja osaa lukea
asiaa käsittelevää kirjallisuutta
sujuvammin. Uskallan toivottavasti

”Olen saanut
materiaalia
opinnäytetyöhön ja
omaan työhön.”

”Työhön liittyvän hyödyn
näkökulmasta. Kurssilla
tuli esille sellaisia asioita
ja teoreettisia

mekanismeja, joiden korjaaminen työyhteisössä muuttaa toimintaa ratkaisevasti.”

Monialaisten opintojen toivottiin liittyvän työelämään siten, että opiskelussa kokeiltaisiin työelämässä käytössä olevia työkaluja tai opinnot liitettäisiin todellisiin meneillään oleviin tai tuleviin hankkeisiin tai opiskelijoiden omiin työyhteisöihin. Teorian ja käytännön työn ja toiminnan yhdistämistä pidettiin tärkeänä.

”Oma oppiminen sai vauhtia, kun viimein pääsi käsiksi omaan opinnäytetyöhön ja havaitsi sen olevan suoraan tämän opintojakson materiaalia. Lisää mielenkiintoa sai tehtävän tekemiseen kun se linkittyi niin mukavasti omaan

työhön.

”Tulevilla projektin johtamisen kursseilla olisi hyödyllistä käyttää jotain saatavilla olevaa projektinhallintatyökalua. Opinnoissa voisi enemmän valmentaa tehtävään työelämälähtöisesti. Voisiko kurssia yhdistää jotenkin esimerkiksi meneillään oleviin hankkeisiin tai opiskelijoiden

omien työ-

”Mielestäni pelkkä teoriaan tutustuminen ei anna minulle valmiuksia hyödyntää tietojani monipuolisesti. Koen, että noin vuoden työskentelyn jälkeen henkilö voi sanoa osaavansa työnsä monipuolisesti ja siltikin on

työelämälähtöistä oppimista. Koska

Monialaisten opintojen käytännön järjestelyjen kehittämiskohteiksi nousivat e-oppiminen ja sen todellinen toteutus ajasta ja paikasta riippumatta. Lisäksi teknisten välineiden toimivuus ja opiskelijoiden oppiminen käyttämään kyseessä olevia välineitä tulisi toteutua ilman häiriöitä.

”En myöskään mainostaisi, että paikasta ja ajasta

riippumaton opiskelu. Monelle tuli varmasti yllätyksenä, että heti sovittiin paljon aikoja milloin pitää olla koneen ääressä.”

”Tekniset puutteet äänen toiston osalta. AC-tekniikka. AC-osoitetta voisi viljellä vähän tiuhempaan.”

Opiskelijoiden vastausten ja niistä litteroitujen ja analysoitujen tulosten perusteella voidaan esittää monialaisien opintojaksojen toteutuksesta seuraavia kysymyksiä:

- Mitä monialaisuus on master-opinnoissa, mihin sillä pyritään? Mikä on monialaisuuden merkitys opiskelijoiden oppimisen kannalta muutenkin kuin, että on mielenkiintoista jakaa erilaisia näkemyksiä
- Mikä on monialaisuuden ydin tai kohde master-opinnoissa?
- Mitä asioita tai asiantuntemusta opiskelijat tuovat ja jakavat yhteiseen kohteeseen ja mitä opitaan monialaisuudesta ja yhteisen kohteen rakentamisesta tai kehittämisestä?

”Enemmän käytännön esimerkkejä ja painotusta sosiaali- ja terveysalalle. Vaikea suhteuttaa esimerkkejä omaan sosiaali- ja terveysalan työhön ja sen maailmaan. Jäin kaipaamaan omaan alaani liittyvien projektien johtamisen esimerkkejä, kuten rahoituksen hankkiminen ja eettisyyden huomioiminen

”Välillä jopa tarpeetonta yleistämistä eri alojen projektien välillä. Opiskelijoiden lähtökohtia voisi miettiä tarkemmin; meidänkin ryhmässämme osalla ei ollut kokemusta lainkaan ja osalla todella paljon. Projekti-käsite oli liian sumea, että siitä olisi saanut otetta. Hyvistä esimerkeistä huolimatta on todennäköistä, että projektimenetelmien soveltaminen käytäntöön ja erilaisten

Opiskelijapalautteiden ottaminen tehtävään integroituen tuottaa sisällöllisesti rikkaampaa ja opiskelijoiden oppimista kuvaavampaa informaatiota kuin valmiilla kyselylomakkeella saatu palaute.

Pohdinta ja johtopäätökset

Monilaisuutta käsitteenä ei ole Oamkissa määritelty, mutta sitä on käytetty nimenomaan hallinnolliset rajat ylittävänä opetuksena, jolloin eri alojen opiskelijat opiskelevat yhteisissä opinnoissa ja opettajina ovat opettajat eri aloilta tiiminä. Moniammatillisuus taas nähdään yhden alan, esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan, eri tutkinnon suorittaneiden muodostamaksi ryhmäksi. (ks. [1] (#cite-text-0-0) [2] (#cite-text-0-1) [3] (#cite-text-0-2) [4] (#cite-text-0-3) [5] (#cite-text-0-4))

Monialaisissa yhteisissä opinnoissa oli sosiaali- ja terveysalan, liiketalouden ja tekniikan master-koulutusohjelmissa opiskelevat. Monialaisia yhteisiä opintoja suoritettiin Oamkissa syksyllä 2014 yhteensä yhdeksän opintopistettä. Eri alojen opettajat toimivat opintojaksoilla tiiminä. Opiskelijoiden palautteita kerättiin kaikilta opintojaksoilta. Palautteen antamistapa vaihteli eri opintojaksoilta, palautteen kokoaminen ei ollut systemaattista ja palaute jäi joissakin opintojaksoissa niukaksi. Palaute opintojakson sisältöön ja opittavaan ainekseen liittyneenä tuottaa argumentoidummat vastaukset oppimisesta.

Työelämään ja opinnäytetyöhön integroituva opiskelu lisää motivaatiota ja tekee opiskelun mielekkääksi. Master-opintoja tulisi integroida opiskelijoiden palautteiden perusteella opinnäytetyöhön (tutkimus- ja kehittämistyöhön) ja opinnäytetyön yhteys työelämään (opiskelijan työyhteisö tai työelämän hanke) pitäisi näkyä selkeänä kaikissa opinnoissa.

Monialaisuuden ja yhteisen opittavan kohteen määrittäminen sekä master-opiskelijoiden oman asiantuntemuksen liittyminen yhteiseen kohteeseen tulee selkeyttää. Lisäksi tulee selkeyttää ja arvioida, mitä uutta tietoa, uusia ideoita tai ymmärrystä saavutetaan monialaisia opintoja toteutettaessa ja opiskelijoiden jakaessa omaa erityisasiantuntemustaan yhteisen kohteen ymmärryksen ja tiedon lisäämiseksi.

Lähteet

- [^][ab](#)Grigg, L., Johnston, R. & Milson, N. 2003. Emerging issues for cross-disciplinary research: conceptual and empirical dimensions. Canberra, Dept of Education, Science and Training.
- [^][ab](#)Holland, L.H.M. 2006. Expansion of cross-disciplinary science research defines Hyman's tenure. Hakupäivä 14.10.2015.
<http://www.thecrimson.com/article/2006/12/19...>
- [^][ab](#)Katajamäki, E. 2010. Moniammatillisuus ja sen oppiminen. Tapaustutkimus ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalta. Väitöskirja. Kasvatustieteen laitos. Tampereen yliopisto. Acta Universitatis Tamperensis 1537.
- [^][ab](#)Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen R. 2008. Enemmän yhdessä - moniammatillinen

yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

5. [^]ab Isoherranen, K. 2012. Uhka vai mahdollisuus. Moniammatillista työtä kehittämässä. Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 18, Helsinki.
6. [^]Freeth, D. & Reeves, S. 2004 Learning to work together: using the presage, process, product (3P) model to highlight decisions and possibilities. Journal of Interprofessional Care 18 (1), 43–56. Hakupäivä 14.10.2015.
<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13561820310001608221>
7. [^]Collin, K., Vallela, UM., Herranen, S., Paloniemi, S. & Pyhälä-Liljeström, P. 2012. Moniammatillisen yhteistyön muodot päivystystyön hoitoprosessissa. Sosiaalilääketieteen aikakauslehti 49, 31–43.
8. [^]ab Katisko, M., Kolkka, M. & Vuokila-Oikkonen, P. 2014 Moniammatillisuus ja monialainen osaaminen sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja liikunta-alojen koulutuksessa. Malli työssäoppimisen ja ammattitaitoa edistävän harjoittelun toteutusta varten. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2. Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy. Hakupäivä 14.10.2015.
<http://www.oph.fi/download...>
9. [^]Savonmäki, P. 2007. Opettajien kollegiaalinen yhteistyö ammattikorkeakoulussa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
10. [^]Oulun ammattikorkeakoulu. 2013. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan toimintasuunnitelma 2014. Oulu.
11. [^]Isohanni, I. & Huttunen, J. 2014. Master-koulutuksen kohteena on työelämän tutkiminen ja kehittäminen. Ylemmän ammattikorkeakoulututukintokoulutuksen kehittämisprojekti vuosina 2012–2014. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 29. Hakupäivä 1.5.2015.
<http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-118-0>